

El canvi de fesomia de la Costa Daurada

Als anys seixanta i setanta, les poblacions turístiques van experimentar una mena de boom en la construcció d'edificis, cases i apartaments destinats a ús vacacional. Així, les àrees costaneres turístiques comencen a ser populars i es fonamenten en el conegut turisme de masses. Amb l'arribada d'aquest procés, la Costa Daurada se centra en gran part al turisme residencial i això suposa una molt bona font d'ingressos per a les administracions locals. El paisatge canvia molt, noves cultures arriben al territori i aquest es desenvolupa molt potentment a través de les segones residències que esdevenen el principal motor de la transformació territorial. En gran part, a la Costa Daurada som com som gràcies als fets d'aquelles dues dècades. Com volem fer una mirada enrere per observar en detall aquell moment i saber què ens ha suposat i com ens ha marcat, conversem amb Maria Trinitat Rovira, geògrafa i professora de la Facultat de Turisme i Geografia de la URV.

Salou té un ampli parc immobiliari dels anys 50-60

Maria Trinitat Rovira. Geògrafa i professora de la Facultat de Turisme i Geografia de la URV.....

En aquells anys, el turisme demanava un tipus de serveis o comoditats que no s'havien contemplat anteriorment. ¿A què va respondre aquell canvi i com es van solucionar les demandes?

Els espais turístics residencials tenen una evolució pròpia. Els espais creats i dinamitzats pel turisme, acaben evolucionant a ciutat, tal i com apunten molts estudis realitzats en destinacions turístiques de sol i platja del litoral mediterrani. En aquesta evolució hi té un paper fonamental la planificació urbanística, que ha procurat la satisfacció d'aquestes noves necessitats i l'evolució d'aquests paisatges que a priori presenten aquesta rigidesa estructural. S'assisteix a un canvi de model turístic, on les necessitats dels turistes residencials estan més properes a la dels residents.

El creixement dels espais de segones residències a la Costa Daurada Central no ha estat de taca d'oli, més aviat trobem urbanitzacions que han anat tacant el litoral costaner. A mesura que passen els anys, aquest litoral es va ocupant formant un continu. Per

La geògrafa Maria Trinitat Rovira, en una conferència recent a Cambrils

tant, trobem urbanitzacions dedicades a segones residències enfocades en la producció quasi exclusiva de cases, més pròpies dels anys 60-70, amb sec-

tors més recents que incorporen espais públics més propers a les necessitats de residents que de turistes, i que fan aquests llocs més atractius per residir-hi

Molts dels edificis més antics construïts a les zones de costa són a primera línia de mar

tot l'any. Es compensen així dèficits de plans anteriors. Els espais públics han permès connectar les àrees dedicades a segones residències, contenir el creixement urbanístic i cobrir les necessitats bàsiques tant de turistes com dels habitants permanents.

Les dues últimes dècades, potser lligat a la velocitat amb la que avança tot a la societat i al fet que aquesta sigui cada cop més exigent, molta gent ha volgut reforçar el seu estat de confort vivint tot l'any en aquells habitatges que primer eren només vacacionals. Com s'ha hagut d'afrontar aquest canvi de mentalitat i què ha suposat, per exemple per les administracions, per donar cobertura a les noves necessitats?

La clau ha estat la planificació en aquests espais, i sobretot el paper que han jugat els espais públics. Als anys 60 no era important si en aquella urbanització no hi havia escoles o zones verdes públiques. Avui, si una urbanització té una bona accessibilitat, és fàcil arribar-hi en cotxe, si s'hi localitza una escola o un centre cívic i compta amb una gran quantitat d'espais verds, es converteix en un lloc molt atractiu per viure-hi tot l'any.

Turistes i residents acaben tenint les mateixes necessitats i els estàndards de qualitat que exigeix un turista que decideix adquirir o allotjar-se en una segona

residència, són els mateixos dels d'un resident permanent.

Si un turista troba un espai urbà de qualitat i un ambient agradable, té més possibilitats d'adquirir una residència per passar els seus estius. Un espai urbà de qualitat passa per una bona climatologia, una bona seguretat ciutadana, una bona accessibilitat a la destinació i una bona xarxa de transports que li faciliti la seva mobilitat, una bona cobertura sanitària, espais nets, espais amb un medi ambient agradable i un teixit associatiu o espais d'encontre. Aquests requisits no s'allunyen dels d'un resident permanent.

Si tenim en compte que parlem de poques dècades enrere i que la societat evoluciona tan veloçment, era previsible aquest canvi de mentalitat tan ràpid?

Ens trobem en la societat de l'oci. L'oci impregna totes les dimensions de la nostra vida i, per tant, què millor que viure en un espai que tenim vinculat al gaudi de les nostres vacances i que, per tant, ens reconforta i identifiquem amb un alt grau de benestar. Si a més cobreix les necessitats del dia a dia, esdevé un espai amb un alt índex de qualitat de vida.

Malgrat tot, era lògic que a la dècada dels seixanta no es pensés en dotar de certs serveis a les zones turístiques que, finalment, els han demandat de manera urgent.

Hi havia veritablement una manca de visió o de previsió?

En els anys 60-70 els espais dedicats a les segones residències eren espais concebuts per passar el temps d'oci. Eren espais que intentaven diferenciar-se de la ciutat convencional.

Aquests espais residencials neixen amb un objectiu i una finalitat diferent al de la ciutat convencional, amb tot el que això comporta. Són espais per passar el temps d'oci i recreació. Espais per al consum, la relaxació, la diversió... Aquesta voluntat d'allunyar-se d'allò convencional ha comportat noves formes de concebre els espais urbans i de configuració d'un paisatge propi. Tot i això, tradicionalment sempre han estat comparats amb la ciutat convencional i han estat ordenats amb els mateixos instruments urbanístics.

Els espais turístics residencials han estat el laboratori de noves formes d'urbanitzar l'espai, que avui podem trobar en llocs no turístics. Per exemple els blocs de pisos amb espais verds i piscina. Avui, i en el cas de la Costa Daurada Central, la línia que separa les urbanitzacions i la ciutat convencional cada cop està més difuminada.

El canvi de paisatge a les poblacions turístiques, pensant en l'ocupació diària d'habitatges que abans eren només temporals, ha estat molt brusca?

L'evolució dels paisatges de segones

residències ha estat gradual, existeixen molts tipus de paisatges residencials. Des d'aquells paisatges més simples pel que fa a la composició i configuració de l'espai urbà, propi dels 60-70, on sols es contempla la funció turística, fins a paisatges més actuals i molt més complexos, no sols en la seva configuració, sinó pel que fa a les funcions que adopta.

Així, els paisatges de la Costa Daurada Central evolucionen, des d'un punt de vista funcional, des de la monofuncionalitat fins la multifuncionalitat. On les característiques estètiques d'aquest paisatge evolucionen des de la simplicitat fins l'heterogeneïtat de les seves formes. I on la configuració d'aquests paisatges evoluciona des de la reiteració de la forma en la que es distribueixen els components bàsics d'aquest paisatge, fins la diversificació.

Vostè està fent una àmplia recerca científica sobre l'evolució dels espais turístics residencials de la Costa Daurada central, a quines conclusions ha arribat?

Podem afirmar que l'evolució de les destinacions turístiques, i concretament de la Costa Daurada Central, s'ha basat en la transformació de les àrees de segones residència en àrees de residència permanent. Que aquesta voluntat queda plasmada en la planificació a nivell lo-

cal, que ha organitzat aquests espais a escala microlocal.

Podem afirmar, també, que en el cas de la Costa Daurada Central, els espais públics han estat l'element fonamental que ha procurat aquesta evolució. Com a resultat dels esquemes de planificació es produeix una dissolució entre les àrees de segona residència i la ciutat convencional.

De fet, les segones residències han generat nous paisatges urbans, amb finalitats més residencials que turístiques. Les ciutats turístiques presenten un paisatge singular. En el cas de la Costa Daurada Central, els espais de segones residències presenten un paisatge propi, un paisatge identitari, amb un patró concret que es repeteix al llarg de la costa.

Cap on evolucionaran els espais turístics actuals i quins canvis i mancances s'evidenciaran més a curt i mig termini?

En la Costa Daurada Central ja s'evidencien fenòmens de primera residència. Entre els darrers últims censos, tot i augmentar el nombre d'habitatges construïts, hi ha hagut un descens en el nombre de segones residències. Això es pot produir o bé perquè se'n construeixen menys o bé perquè canvien d'ús, passant de segona a primera residència. Es detecta una major pre-

sència de residents en aquests espais que durant l'hivern quedaven buits. Uns nous residents que reclamen una millora d'aquests espais urbans i que obliga a les administracions locals a replantejar la gestió d'aquests.

Quins consells donaria a les administracions per evitar repetir errors del passat i planificar en condicions pensant amb mentalitat de futur?

El major repte al que s'han d'afrontar actualment l'administració local és la gestió d'aquestes àrees com a espais de residència permanent, i que a més continuen mantenint-se com a espais, tradicionalment, de residència temporal. El que han de tenir clar les administracions és que l'adquisició o elecció d'una segona residència per passar el temps d'oci, comporta gestionar noves formes d'habitar aquests espais, que poden anar des de la residència temporal, semipermanent o permanent, i noves formes de mobilitat més complexes.

També han de tenir clar que tot i que es tracten d'espais que tendeixen a residència permanent, són paisatges identitaris, propis, d'una forma de construir, urbanitzar i habitar. Són paisatges urbans singulars, on s'han experimentat amb noves formes, configuracions i composicions, i que per tant han de ser llegits i compresos com a tals.

www.bspsconsultores.com

ORGANISME DE CONTROL TÈCNIC OCT
CONSULTORS EN GESTIÓ DE LA QUALITAT
COORDINACIÓ DE SEGURETAT I SALUT
EFICIÈNCIA ENERGÈTICA